

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ :	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:	14/02/2026

ΟΜΑΔΑ Α**ΘΕΜΑ Α1****Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:****ΜΟΝΑΔΕΣ 15**

Α) Οργανικός Νόμος: Νόμος που αντιμετώπισε με επιτυχία ένα σοβαρό ζήτημα που απασχόλησε από την αρχή τον πολιτικό βίο της Κρητικής Πολιτείας, το ζήτημα του καθεστώτος, της τοπικής Εκκλησίας. Ο οργανικός νόμος του 1900 έδωσε λύση στα ακανθώδη εκκλησιαστικά ζητήματα όπως ήταν η σχέση της Εκκλησίας της Κρήτης με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η εκλογή Μητροπολίτη και Επισκόπων. Το βασικό σχήμα, που ισχύει με μικρές τροποποιήσεις ως σήμερα είναι ένα καθεστώς ημιαυτόνομης Εκκλησίας της οποίας ο Προκαθήμενος εκλέγεται από το οικουμενικό Πατριαρχείο και η Κρητική Πολιτεία εκδίδει το διάταγμα της αναγνώρισης και της εγκατάστασής του.

Β) Κρητική Πολιτοφυλακή: Ήταν ο πρώτος στρατός της Κρήτης που οργανώθηκε τελικά το 1907 με Έλληνες αξιωματικούς που προηγουμένως είχαν παραιτηθεί από τον ελληνικό στρατό. Συγκεκριμένα, η ίδρυση Κρητικής Πολιτοφυλακής ενός τοπικού στρατού, που θα αντικαθιστούσε τα ξένα στρατεύματα που υπήρχαν στο νησί, αποτελούσε τον πρώτο στόχο του Ε. Βενιζέλου στο πλαίσιο της προσπάθειάς του για σταδιακή επίλυση του Κρητικού Ζητήματος. Πιο συγκεκριμένα, ο Βενιζέλος, βλέποντας τα πράγματα πρακτικότερα και ρεαλιστικότερα, θεωρούσε την απομάκρυνση των ξένων στρατευμάτων από τις κρητικές πόλεις και την αντικατάστασή τους από ντόπια πολιτοφυλακή, με Έλληνες αξιωματικούς.

Η απόφαση για την ίδρυση της Κρητικής Πολιτοφυλακής περιλαμβανόταν στη νέα ρύθμιση του Κρητικού Ζητήματος (1906). Το οριστικό κείμενο των μεταρρυθμίσεων προέβλεπε την ίδρυση Κρητικής Πολιτοφυλακής με Έλληνες αξιωματικούς που προηγουμένως θα παραιτούνταν από τον ελληνικό στρατό, και την ανάκληση των ξένων στρατευμάτων, μετά την αποκατάσταση της εσωτερικής γαλήνης στην Κρήτη.

Επί αρμοστείας του Αλέξανδρου Ζαΐμη οργανώθηκε για πρώτη φορά η Πολιτοφυλακή της Κρήτης δηλαδή ο πρώτος στρατός του νησιού (1907), που εξελίχθηκε σε αξιόλογη δύναμη, όπως φάνηκε αργότερα στους Βαλκανικούς πολέμους 1912 – 1913. Η παρουσία των ξένων στρατευμάτων κατέστη πλέον περιττή και οι Μ. Δυνάμεις αποφάσισαν να εκκενώσουν την Κρήτη μέσα σε έναν χρόνο, με μόνη εγγύηση την ασφάλεια των μουσουλμάνων της νήσου.

Γ) Πρώτο ενωτικό ψήφισμα Κρητών (1908): Δύο μεγάλα εξωτερικά γεγονότα ήρθαν να ταράξουν πάλι την πορεία των κρητικών πραγμάτων: η προσάρτηση της Βοσνίας και της Ερζεγοβίνης από την Αυστρία και η ανακήρυξη της Βουλγαρίας σε βασίλειο με ταυτόχρονη προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας. Η ελληνική κυβέρνηση του Γ. Θεοτόκη υπέδειξε στους Κρήτες την ανάγκη λαϊκών κινητοποιήσεων, για την κήρυξη της ένωσης με την Ελλάδα. Σε λαϊκή συγκέντρωση στα Χανιά εγκρίθηκε ομόφωνα το πρώτο ψήφισμα της ένωσης και η Κρητική Κυβέρνηση εξέδωσε με τη σειρά της επίσημο Ψήφισμα (24 Σεπτεμβρίου 1908).

ΘΕΜΑ Α2.

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη: **ΜΟΝΑΔΕΣ 10**

- 1) Στο τέλος του 1904 έληξε η περίοδος της Γενικής Συνέλευσης και προκηρύχθηκαν εκλογές για την ανάδειξη 64 βουλευτών. **ΣΩΣΤΟ**
- 2) Στην Γ' Εθνοσυνέλευση οι Ψαριανοί ζήτησαν με καθυστέρηση να καθοριστεί ο τόπος του προσφυγικού συνοικισμού τους. **ΣΩΣΤΟ**
- 3) Μετά την εξέγερση των ναυτικών νησιών και της Χίου, οι Τούρκοι φοβήθηκαν ότι το πυκνό ελληνικό στοιχείο των δυτικών μικρασιατικών παραλίων δεν θα παρέμενε αδρανές. **ΛΑΘΟΣ**
- 4) Οι Δυνάμεις παραχωρούσαν στο βασιλιά των Ελλήνων Γεώργιο Β' το δικαίωμα να διορίζει εκείνος τον Ύπατο Αρμοστή της Κρήτης (14 Αυγούστου 1906). **ΛΑΘΟΣ**
- 5) Μετά την καταστολή του κινήματος στον Όλυμπο, το 1822, κατέφυγαν στις Σποράδες πολλοί αγωνιστές και οπλαρχηγοί από τη Μακεδονία και τον Όλυμπο. **ΣΩΣΤΟ**

ΘΕΜΑ Β1

Ποιες ήταν οι αντιδράσεις των Μεγάλων Δυνάμεων στο κίνημα του Θέρισου πριν οργανωθεί η «Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης»; ΜΟΝΑΔΕΣ 10

Οι Μεγάλες Δυνάμεις δεν τήρησαν ενιαία στάση έναντι των επαναστατών. Οι περισσότερες ανέμεναν τις εξελίξεις και μόνο η Ρωσία υποστήριζε φανερά τον Πρίγκιπα. Ρωσικό πολεμικό κανονιοβόλησε τις θέσεις των επαναστατών στο Θέρισο, χωρίς όμως κανένα αποτέλεσμα. Ο Βενιζέλος είχε σωστά εκτιμήσει τη διεθνή πολιτική και ήταν βέβαιος ότι οι Μεγάλες Δυνάμεις ήταν αδύνατο να συμφωνήσουν στην τήρηση ενιαίας στάσης έναντι του κινήματος. Αρκούσε και μία μόνο διαφωνία, για να ματαιωθεί η συντονισμένη δράση των ξένων στρατευμάτων. Εξάλλου, οι Δυνάμεις δεν μπορούσαν να παραβλέψουν τον κίνδυνο εμφυλίου πολέμου, που θα γενικευόταν στην Κρήτη με αφορμή τη δικής του ανάμειξη. Ο παλαίμαχος πολιτικός Ιωάννης Σφακιανάκης σε πάνδημο συλλαλητήριο στο Ηράκλειο (21 Μαρτίου) μίλησε ανοικτά για την απαράδεκτη ξένη ανάμειξη και κάλεσε το λαό σε καθολική συμπαραστάση προς τους επαναστάτες.

ΘΕΜΑ Β2

α) Για ποιους λόγους οι αξιωματικοί επεδίωκαν, μετά την μικρασιατική καταστροφή, να διεκδικήσουν τον πρώτο λόγο σε θέματα εσωτερικής πολιτικής; ΜΟΝΑΔΕΣ 5

Οι αξιωματικοί διεκδικούσαν τον πρώτο λόγο σε θέματα εσωτερικής πολιτικής, καθώς θεωρούσαν το στρατό ως υπερκομματικό φορέα εξουσίας. Ένωθαν δυσάρεσκα για τις διαφοροποιήσεις στο κοινωνικό επίπεδο, απεχθάνονταν τον πολιτικό τρόπο αντιμετώπισης και διευθέτησης των κοινωνικών συγκρούσεων, τις διαπραγματεύσεις και τους συμβιβασμούς, που θεωρούσαν συνώνυμα της διαφθοράς και της έλλειψης αρχών.

β) Ποιες ήταν οι κινήσεις των ηγεσιών των δύο μεγάλων κομμάτων μετά τις εκλογές του 1928;

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

Στις εκλογές του 1928 οι Φιλελεύθεροι κέρδισαν τις 178 από τις 250 έδρες. Με τη μεγάλη αυτή πλειοψηφία, οι Βενιζελικοί είχαν τη δυνατότητα να στερεώσουν την κοινοβουλευτική δημοκρατία και να γεφυρώσουν το χάσμα που υπήρχε μεταξύ των αντίπαλων πολιτικών παρατάξεων. Στην αρχή, οι ηγεσίες και των δυο μεγάλων κομμάτων επέδειξαν καλή θέληση και προσπάθησαν να γεφυρώσουν το χάσμα. Οι Βενιζελικοί όμως δυσπιστούσαν για την καλή θέληση του κύριου αντιπάλου, του Λαϊκού κόμματος, και επιπλέον φοβούνταν ότι μόνο ο αρχηγός του Π. Τσαλδάρης ήταν διαλλακτικός, και ότι σε περίπτωση ανάδειξης αντιβενιζελικής κυβέρνησης θα κυριαρχούσαν τα ακραία στοιχεία. Επιπλέον, οι βενιζελικοί αξιωματικοί δεν ήθελαν το συμβιβασμό, επειδή φοβούνταν ότι μ' αυτόν τον τρόπο το Λαϊκό Κόμμα θα μπορούσε να αυξήσει την επιρροή του, να κερδίσει τις εκλογές και να επαναφέρει στην ενεργό υπηρεσία πολλούς αντιβενιζελικούς αξιωματικούς. Καθώς τα ακραία στοιχεία των δύο παρατάξεων αλληλοϋποβλέπονταν, οι δυνατότητες να γεφυρωθεί το χάσμα περιορίζονταν.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να παρουσιάσετε την πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα από το 1933 μέχρι το τέλος του 1935.

ΜΟΝΑΔΕΣ 25

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Στις εκλογές του 1932 οι Φιλελεύθεροι υπέστησαν μεγάλες απώλειες και έχασαν την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών της Βουλής. **Οι πληροφορίες αυτές επισημαίνονται και στο ιστορικό κείμενο του Παναγιώτη Γέροντα με τίτλο « Ο Μεσοπόλεμος στην Ελλάδα και το κίνημα του 1935».** Ειδικότερα, στις εκλογές του 1932 τα δύο κόμματα – το βενιζελικό και το Λαϊκό Κόμμα – είχαν κατακτήσει σχεδόν τον ίδιο αριθμό ψήφων. Αναφέρεται ακόμη, ότι οι πρώην στρατιωτικοί πολιτικοί Κονδύλης και Χατζηκυριάκος είχαν προσχωρήσει στην παράταξη του Λαϊκού Κόμματος ενώ μόνο ο Πλαστήρας, από την ομάδα των στρατιωτικών παρέμενε ακόμη υπέρμαχος του βενιζελικού κόμματος. Σε νέες εκλογές το 1933 επικράτησε ο συνασπισμός του Λαϊκού Κόμματος. **Το κείμενο Β μας πληροφορεί μάλιστα ότι από τα ξημερώματα της 6ης Μαρτίου 1933 ήταν εμφανής η επικράτηση της παράταξης του Λαϊκού Κόμματος.**

Ο Πλαστήρας, με την ανοχή του Βενιζέλου, επιχείρησε στρατιωτικό κίνημα, θέλοντας να εμποδίσει το Λαϊκό Κόμμα να σχηματίσει κυβέρνηση. **Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνονται και από το Β ιστορικό κείμενο , το οποίο τονίζει ότι ο Πλαστήρας, μετά από την ήττα στις εκλογές, επιθυμούσε να οργανώσει κίνημα για την αποφυγή σχηματισμού κυβέρνησης από τον Π. Τσαλδάρη. Υπογραμμίζεται μάλιστα, ότι ο Βενιζέλος δεν είχε ξεκάθαρη στάση τότε για την πραγματοποίηση του κινήματος.** Ο Πλαστήρας συμμαριζόταν τις ανησυχίες των βενιζελικών αξιωματικών, οι οποίοι έβλεπαν να εκτίθεται σε κίνδυνο η επαγγελματική τους εξέλιξη, εάν σχημάτιζε κυβέρνηση το Λαϊκό Κόμμα. **Η ιστορική πηγή του Χ. Χατζηιωσήφ με τίτλο « Η ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα (1922 – 1940). Ο Μεσοπόλεμος , Β 'Τόμος» επαληθεύει τα δεδομένα αυτά καθώς η πρόθεση του Πλαστήρα ήταν να προφυλάξει , μέσω του κινήματος, τα συμφέροντα των στελεχών της βενιζελικής παράταξης καθώς επίσης και των βενιζελικών που συμμετείχαν στο στρατό και στην πολιτική.** Το κίνημα κατεστάλη. **Η πληροφορία αυτή πιστοποιείται και από το κείμενο Β καθώς, ο Πλαστήρας δεν μπόρεσε να**

εξασφαλίσει την αρωγή που ήλπιζε ότι θα έχει από σημαίνοντα πρόσωπα του στρατού και ιδιαίτερα από τον Στρατηγό Οθωναίο, τον διοικητή Α΄ Σώματος Στρατού Κ. Μανέτα και τον Υποναύαρχο Δεμέστιχα για την επιτυχή επιβολή του κινήματός του. Το κείμενο Β μάλιστα προσθέτει τα εξής στοιχεία. Μετά το αποτυχημένο κίνημα του Πλαστήρα, δημιουργήθηκε μία προσωρινή κυβέρνηση με αρχηγό τον Οθωναίο. Η θητεία της διήρκησε για τέσσερις ημέρες. Έπειτα, η πρωθυπουργία δόθηκε στον Τσαλδάρη, που είχε άλλωστε νικήσει στις εκλογές του 1933. Ο ίδιος λοιπόν με τη σειρά του συνέθεσε τη δική του κυβέρνηση στις 10 Μαρτίου 1933. Σε αυτήν μάλιστα, συμμετείχαν και ο Γ. Κονδύλης, ως υπουργός στρατιωτικών αλλά και ο Α. Χατζηκυριάκος, ως υπουργός των Ναυτικών. Στην πολιτική ζωή έκανε ξανά έντονη την παρουσία της η τακτική της βίας. Εκτός από τους στρατιωτικούς άρχισαν και πολιτικοί να δικαιολογούν ξανά τη χρήση βίας.

Η κυβέρνηση Τσαλδάρη, που προέκυψε από τις εκλογές του 1933, επιχείρησε να ακολουθήσει έναν ήπιο δρόμο και ανακοίνωσε ότι δεν θα υιοθετούσε την τακτική των αυθαίρετων διώξεων των αντιπάλων, αλλά θα στηριζόταν μόνο στην ανεξάρτητη δικαιοσύνη. Τρεις μήνες, όμως, μετά το κίνημα του Πλαστήρα, έγινε απόπειρα δολοφονίας του Βενιζέλου. Το ιστορικό κείμενο Β' επιβεβαιώνει την πληροφορία αυτή αναφέροντας ότι η απόπειρα συνέβη στις 6 Ιουνίου 1935 στη Λεωφόρο Κηφισίας. Επιπρόσθετα, το κείμενο Α' τονίζει ότι η απόπειρα που διενεργήθηκε ήταν προϊόν συνεργασίας του αρχηγού της αστυνομίας και υπουργών της κυβέρνησης με λήσταιρχους και άτομα του υπόκοσμου. Το κείμενο Α' αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η απόπειρα αυτή κατέδειξε το ποιόν της νέας κυβέρνησης, το οποίο μέχρι πρότινος ήταν ενδεδυμένο με την μετριοπάθεια και την αβουλία του αρχηγού της του Π. Τσαλδάρη. Το γεγονός αυτό όξυνε τα πνεύματα και ο φανατισμός και στα δύο στρατόπεδα έφτασε στο αποκορύφωμα με την αποστράτευση βενιζελικών αξιωματικών. Αυτό προκάλεσε ανασφάλεια στους βενιζελικούς, πολιτικούς και στρατιωτικούς. Οι αντιβενιζελικοί αξιωματικοί, όσο ενίσχυαν τις θέσεις τους, τόσο ασκούσαν πίεση στον Τσαλδάρη να διακόψει τις συνεννοήσεις με τους Φιλελευθέρους. Οι έντονες αντιθέσεις ανάμεσα στα δύο κόμματα οδήγησαν και τα δύο στο φόβο ότι το καθένα αποσκοπεί στην διάλυση του άλλου.

Αυτήν την περίοδο σχηματίσθηκαν συνωμοτικοί κύκλοι αξιωματικών διαφόρων αποχρώσεων, οι οποίοι λειτουργούσαν ως ομάδες πίεσης στα θεσμικά όργανα και περίμεναν να βρουν την ευκαιρία για επέμβαση. Το ιστορικό έργο του Γ. Μαυρογορδάτου με τίτλο « Μετά το 1922. Η παράταση του Διχασμού » τονίζει ότι η σχέση που υπήρχε μεταξύ των πολιτικών ανδρών και των αξιωματικών ήταν στενή. Ειδικότερα, οι πολιτικοί χρειάζονταν τη βοήθεια των αξιωματικών για να κατακτήσουν και να διατηρήσουν την εξουσία τους. Οι αξιωματικοί από την άλλη πλευρά, είχαν επίσης την ανάγκη να ανήκουν σε μία παράταξη, να αγωνίζονται με κάθε κόστος προς υπεράσπιση αυτής και να φροντίζουν να διατηρούν τα κεκτημένα της προηγούμενης περιόδου – αξιώματα, βαθμούς και μισθούς – τα οποία θεωρούσαν ότι κινδύνευαν με τις εναλλαγές των πολιτικών σχηματισμών. Ο Βενιζέλος προχώρησε τον Μάρτιο του 1935 σε αποτυχημένο στρατιωτικό κίνημα, αποσκοπώντας και πάλι στην κάθαρση του στρατού και της αστυνομίας από τους βασιλικούς. Το κείμενο Β' υπογραμμίζει ότι κατά τη διάρκεια των ετών 1933 – 1935 η βενιζελική παράταξη είχε διαιρεθεί σε ομάδες συμφερόντων ενώ υπήρχαν συνεχώς διεργασίες για την πραγματοποίηση κινήματων κατά της υπάρχουσας κυβέρνησης. Ακριβώς αυτό το αποτυχημένο κίνημα έδωσε λαβή στην κυβέρνηση, υπό την πίεση αξιωματικών της άλλης πλευράς, να σκληρύνει τη στάση της: διέλυσε το Κοινοβούλιο, παραβιάζοντας το σύνταγμα, και προκήρυξε εκλογές για Εθνοσυνέλευση. Οι Φιλελεύθεροι απείχαν από τις εκλογές της 9ης Ιουνίου 1935. Στις 10

Οκτωβρίου 1935 ο Κονδύλης επιχείρησε στρατιωτικό κίνημα, με στόχο την παλινόρθωση της βασιλείας.

ΘΕΜΑ Δ1

Στηριζόμενοι στις ιστορικές σας γνώσεις και στα στοιχεία του παραθέματος να αναφέρετε πώς οδηγηθήκαμε στην οριστική λύση του Κρητικού ζητήματος.

ΜΟΝΑΔΕΣ 25

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Εκείνο που δεν είχε κατορθώσει να λύσει η διπλωματία, το έλυσε ο πόλεμος. Ευθύς μετά την έκρηξη των Βαλκανικών πολέμων (Οκτώβριος 1912) οι πύλες του ελληνικού Κοινοβουλίου άνοιξαν για τους Κρήτες βουλευτές, που έγιναν δεκτοί με εκδηλώσεις απεριόριστου πατριωτικού ενθουσιασμού. Ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων ανέγνωσε Ψήφισμα, σύμφωνα με το οποίο «η Ελλάς αποδέχεται όπως του λοιπού ενυπάρχη κοινόν Κοινοβούλιον δια το ελεύθερονΒασίλειον και διά την νήσονΚρήτην». Αλλά ο Βενιζέλος δεν προχώρησε περισσότερο, για να μη διαταράξει τις σχέσεις του με τις ευρωπαϊκές Δυνάμεις, εν όψει και του πολέμου που είχε αρχίσει. Αρκέστηκε να αποστείλει στην Κρήτη ως Γενικό Διοικητή το φίλο του Στέφανο Δραγούμη, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντά του στις 12 Οκτωβρίου 1912.

Τα γεγονότα εξελίχθηκαν ταχύτατα, καθώς ήταν πλέον ορατή η ήττα της Τουρκίας. Στην πράξη η ένωση είχε συντελεστεί και απλώς έμενε η επικύρωσή της με την υπογραφή μιας διεθνούς συνθήκης. Στις 14 Φεβρουαρίου 1913 αφαιρέθηκαν από το φρούριο της Σούδας οι σημαίες των Μ. Δυνάμεων και της Τουρκίας. Όλα τα σύμβολα της τουρκικής επικυριαρχίας, αλλά και της κηδεμονίας των Μ. Δυνάμεων, είχαν πλέον εξαφανιστεί από την Κρήτη.

Η ευτυχής για την Ελλάδα έκβαση των Βαλκανικών πολέμων έδωσε και στο Κρητικό Ζήτημα την οριστική λύση του με το άρθρο 4 της Συνθήκης του Λονδίνου (30 Μαΐου 1913). **Το ιστορικό κείμενο που αποτελεί απόσπασμα από τη συνέντευξη του Νικόλαου Εμμ. Παπαδάκη στην εφημερίδα χανιώτικα νέα, επιβεβαιώνει πως η συνθήκη του Λονδίνου έθετε οριστικό τέλος στον Α Βαλκανικό Πόλεμο. Η υπογραφή της ήταν αποτέλεσμα επίπονων διαπραγματεύσεων καθώς η Οθωμανική Αυτοκρατορία – ούσα η ηττημένη χώρα – όφειλε να παραχωρήσει εδάφη της στις νικητρίες χώρες, δηλαδή στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία, τη Σερβία και το Μαυροβούνιο.** Ο σουλτάνος παραιτήθηκε από όλα τα δικαιώματά του στην Κρήτη, **στοιχείο το οποίο επαληθεύεται και από το ιστορικό παράθεμα**, την οποία παραχωρούσε στις Μ. Δυνάμεις της Ευρώπης. **Πιο συγκεκριμένα, το ιστορικό κείμενο επισημαίνει ακόμη πως με βάση το άρθρο 4 της συγκεκριμένης συνθήκης, η Κρήτη παραχωρήθηκε σε τέσσερα βαλκανικά κράτη (Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία και Μαυροβούνιο). Επιπρόσθετα, αναγνωρίστηκε στις κυβερνήσεις των μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων το δικαίωμα να εμπλέκονται σε ζητήματα που αφορούν την Αλβανία και τα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου με εξαίρεση την Κρήτη. Την επικύρωση της συνθήκης ματαιώσε όμως η έναρξη του Β Βαλκανικού Πολέμου.**

Το κείμενο Α παρουσιάζει πληροφορίες και για την υπογραφή της συνθήκης του Βουκουρεστίου στις 28 Ιουλίου με 10 Αυγούστου του 1913. Με αυτήν τερματίζεται ο Β Βαλκανικός πόλεμος στον οποίο ηττημένη χώρα είναι η Βουλγαρία. Καθορίζονται εκ νέου
Φροντιστήρια Εν-τάξη Σελίδα 5 από 6

τα σύνορά της ενώ συγχρόνως παραιτείται από τις αξιώσεις της στο νησί της Κρήτης. Η εξέλιξη αυτή ευνοεί τις ελληνικές επιδιώξεις για την ενσωμάτωση του νησιού. Η Σερβία και το Μαυροβούνιο δεν διεκδικούν το νησί το οποίο βρίσκεται πιο κοντά στην πραγμάτωση της ένωσης με την Ελλάδα.

Με ιδιαίτερη συνθήκη ειρήνης μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας (14 Νοεμβρίου 1913) ο σουλτάνος παραιτήθηκε από κάθε δικαίωμά του στην Κρήτη, η οποία έτσι εντάχθηκε στην ελληνική επικράτεια ως οργανικό και αναπόσπαστο τμήμα της. **Η πληροφορία αυτή επαληθεύεται και από το ιστορικό κείμενο, το οποίο συμπληρώνει μάλιστα πως σύμφωνα με τον ίδιο τον Βενιζέλο η υπογραφή αυτής της συνθήκης αποτελεί την τελευταία διπλωματική ενέργεια για την ολοκλήρωση της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα καθώς επικυρώνει τα συμφωνηθέντα της Συνθήκης του Λονδίνου. Η τουρκική κυριαρχία στο νησί αποτελούσε πλέον παρελθόν.**

Ένα μήνα αργότερα, την 1η Δεκεμβρίου 1913, κηρύχθηκε και επίσημα η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα, με την παρουσία τού τότε βασιλιά Κωνσταντίνου και του πρωθυπουργού Ελευθερίου Βενιζέλου. Η ελληνική σημαία υψώθηκε στο ιστορικό φρούριο του Φιρκά. **Το κείμενο Α επιβεβαιώνει την αναφορά αυτή και συμπληρώνει πως δύο αγωνιστές της κρητικής επανάστασης, ο Χατζημιχάλης Γιάνναρης και ο Αναγνωστάκης Μάντακας ήταν εκείνοι που ανέλαβαν την έπαρση της ελληνικής σημαίας στο φρούριο του Φιρκά.** Στη θέση, όπου άλλοτε κυμάτιζε η τουρκική σημαία, στήθηκε μαρμάρινη επιγραφή, που έγραφε: «ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ ΕΝ ΚΡΗΤΗ: 1669 – 1913, ΗΤΟΙ , 267 ΕΤΗ, 7 ΜΗΝΕΣ, 7 ΗΜΕΡΑΙ, ΕΤΗ ΑΓΩΝΙΑΣ». **Ο Νικόλαος Εμμ. Παπαδάκης αναφέρει στο κείμενο Α' ότι η εξέλιξη αυτή ήταν η δικαίωση για τον διπλωματικό αγώνα που κατέβαλε ο Βενιζέλος. Συγχρόνως αποτελούσε δικαίωση και για τον αγώνα όλων των Κρητών, οι οποίοι είχαν πολεμήσει με αυταπάρνηση διεκδικώντας την ένωση με την Ελλάδα.**